

V torek, četrtek in sobota
izhaja in velja v Mari-
boru brez pošiljanja na
dom za vse leto 8 gl. — k.
za pol leta . . . 4 . . .
za četr leta . . . 20 . . .

Po pošti:
Za vse leto 10 gl. — k.
za pol leta . . . 5 . . .
za četr leta . . . 20 . . .
Vredništvo in opravništvo
je na stolnem trgu (Dom-
platz) hišna št. 184.

St. 53.

V Mariboru 6. avgusta 1868.

Tečaj I.

SLOVENSKI NAROD.

Oznani:
Za navadno dvestop-
no vrsto se plačuje
6 kr., če se tiska 1krat,
5 kr., če se tiska 2krat,
4 kr., če se tiska 3krat.
Veče pismenke se pla-
čuje po prostoru.
Za vsak tisek je plačati
kolek (stempel) za 30 k.
Rokopisi se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

✓ Rešitev zastavice.

V.

Iz Dolénje Kranjske. P.

Da je bilo zelo nepolitično in nedržavlansko v sedanjih časih na dan sklicati celo cerkveno opozicijo, pokazal je „Slov. N.“ že v 3. številu. Vendar ima celi sedanjí boj proti cerkvi še drugo stran in drug namen in ta je — nemškutarija, ki nas davi in tlačí, ter nam grize nit življenja. Tej morivki se posebno narodna slovenska duhovščina skoro vsa brez izjeme upira in protivi. Narod slovenski ni imel dozdej še boljšega in zvestejega prijatelja, podpornika in pomočnika, kakor je duhovščina njegova. To je nemškim vsemogočnejšem dobro znano; oni prav dobro vedó, da Slovencem in drugim Slovanom do živega priti ne morejo, dokler duhovščine ne pripravijo ob ves upljiv, celo veljavo med ljudstvom. Zatorej tudi ti ljuti napadi na cerkev in duhovščino, češ da bodo s tem dve muhi na enkrat ubili. Zanimivo je tu le, kako se vedo gledé slovanstva oni organi, ki branijo cerkev zoper sedanje vladanje in postavodajstvo. Da nemški „Volksfreundlerji“, ko vidijo kako se katoliška cerkev v Avstriji v kot stavi milo zdihujejo in tožijo, ume se samo po sebi, vendar je smešno slišati takove tožbe iz njihovih ust. Oni so namreč v preziranji in zatiranji slovanstva bili vedno enega srca in enega duha z nemškimi narodnimi nasprotniki. Bacha in Schmerlinga, ki sta si prizadevala vse avstrijske narode v nemški centralizaciji utopiti, podpirali so, kar se je dalo. Pod Belkredijevim ministerstvom, ki je imelo namen po svobodnem sporazumljenji namesto nemške centralizacije tako ustavo Avstriji podeliti, da bi ravnopravnost vseh kraljestev in narodov resnica postala, ustopili so se „Volksfreundlerji“ ne brigaje se za voljo cesarjevo in njegov septemberski manifest — hitro med nemško judovsko opozicijo in pomagali so na vso moč tej neliberalni stranki v najvišem manifestu razodete blage namene cesarjeve uničevati in ministerstvo Belkredijevo izpodkopavati. Nastopilo je vsled tega ministerstvo Beustovo, katero s svojo nemško-magjarsko supremacijo historične in narodne pravice Slovanov povse prezira, zraven tudi celokupnost in moč avstrijske države izpodkopuje; ali naši Volksfreundlerji so se mu vendar vklanjali, ter mu ponižno kadili. Še le pozneje so mu začeli zobé kazati, ko se je — spoznavši da Slovanom do živega priti ne more, dokler narodni katoliški duhovščini v marsikterih važnih zadevah njene dozdanje moči in veljave ne prikrati — čez konkordat spravilo, in znane nove šolske in medverske postave začelo. Dokler so se le Slovani k zidu tlačili, niso hoteli verovati, da to hudo dé, in so raji tlačiteljem, ko tlačeni pomagali, zdaj pa kisle obraze delajo, ko sami poskušajo, kako ta reč jeda. Izgovarjajo se in pravijo: „Čelom nismo mogli pomagati, ker oni niso pravi katoliški krščani, ampak Husiti“, pa ta je prazna. Če bi Čehi tudi Husiti bili, jim se zaradi tega historično in narodno pravo ne bi smelo kratiti, ker se Magjarom ne krati, ki so kalvini ali nihilisti, in Nemcem daje stokrat več, kakor jim gre, dasiravno so stokrat več sovražniki katoliške cerkve ko zaničevani česki „Husiti“. Pa če je bilo pri Čehih res le husitstvo zadržek, zakaj se neki pravicoljubni Volksfreundlerji za nas Slovence še nikdar potegnili niso? Nam gotovo husitstva očitati ne morejo, vendar so vselej vsako vlado podpirali, ki nam je namesto ravnopravnosti narodne — figo pod nos dajala. Izgovarjajo se, da je njih dolžnost le za katoliško cerkev in njene pravice potezati se, ne pa za narodnost, ker Bog

na narodnost ne gleda. Ali ravno zato, ker Bog na narodnost ne gleda, in ker Avstrija nikdar vseh svojih prebivalcev zvestim državljanom pristiavati ne bo mogla, ako Slovanov za zveste ne spozna, dokler se ne ponemčijo ali pomagarijo, je strašno nespametno od državne oblasti, ki nam narodnost brez potrebe jemlje, a še veliko bolj nespametno je ravnanje tistih služabnikov cerkve, ki vladino zatiranje odobrujejo ali še celo po mogočnosti pospešujejo, ker Slovani zlasti pa mi Slovenci bili smo vselej cesarju in Avstriji tako zvesti, da ni bilo nikdar vzroka nas še le s ponemčevanjem v zveste državljane predelavati. Iz verskih ozirov nas ponemčevati je pa še večja bedastoča, ker sami priznavajo, da Bog na narodnost ne gleda, da torej s zaničevanjem slovenske in pospeševanjem nemške narodnosti bogoljubnega dela ne opravljajo. Jaz mislim, da le tisti človek, bodi si nizkega ali visokega, deželskega ali duhovskega stanu, ravna v narodnih zadevah v duhu katoliške vere, da je le tisti čez stranke vzvišen, ki ni v nobeno narodnost toliko zaljubljen, da bi iz ljubezni do nje pripuščal ali pa še celo sam pomagal druge narodnosti zatirati; ki vsem narodom zlasti pa svojemu lastnemu pravice privošči, in mu k tej pravici in veljavi, kolikor je v njegovi moči, tudi dejansko pripomore. To dolžnost ima vsak božji človek, posebno pa tisti, ki nas sam pravico in resnico uči. Jaz mislim, da ne zasluži ime na pravega katoličana, če tudi ima katoličanstvo vedno na jeziku, kdor je v svoj narod tako zaljubljen, da mu se ne upa zoperstaviti in ga posvariti, marveč ga še le podpira, kedar zaradi svoje više omike ali iz kacega praznega vzroka bližnjemu narodu po življenji streže. Tak potuhodajalec je, če se tudi dela nedolžen ko jagnje, strahoviti ultra, čegar ravnanje se z duhom katoliške vere kratko malo ne vjema. Pa jaz mislim in sodim, da tisti še menj imé pravega katoličana zasluži, ki je v „tujo“ narodnost tako zaljubljen, od nje tako omamljen in naplilen, da zaradi nje svojemu lastnemu narodu življenja in svobodnega razvija ne privošči, in raji z domačimi odpadniki in tujini nasprotniki vleče, ko da bi neprestrašeno svojem narodu k pravici pomagal. Naj se izdaja, kolikor mu drago, za dobrega krščana, ali pravega krščanskega duha ima radikalni — Ketzler imenovani Šuzelka v tem oziru veliko več, ko on. Nemški radikalec Šuzelka obnaša se namreč proti Slovencem in drugim Slovanom ko usmiljen Samarijan, takovi „katoliški“ Volksfreundlerji — nemški in slovenski — so nam pa neusmiljeni leviti in judovski duhovni. S takim ravnanjem pripomogli so ti „katolišljude“ sila mnogo, da je katoličanstvo v Avstriji v stiske prišlo; kajti pustili so najboljše katoličane na cedilu samo zaradi tega, ker so ti izreku: „Dajte Bogu, kar je božjega, cesarju, kar je cesarjevega“, pristavili besede: tudi narodu, kar je narodovega; in to ne le nemškemu ali magjarskemu, nego vsakemu narodu dajte, kar mu gre. Ravnopravnost narodna mora obveljati, in beseda cesarjeva „vsi enaka bremena, vsi enake pravice“ resnica postati. Namestu da bi Volksfreundlerji Slovanom k tem pripomogli in stare rane celiti jim pomagali, pomagali so raji Nemcem po njih udrihati in nove rane jim narejati, da si tudi jim je prav dobro znano bilo, da udrihači niso bili le sovražniki slovanstva, ampak tudi katoličanstva. Zdaj pa cvilijo, javkajo in protestujejo pod vlado tistih, katerim so k zmagi pomogli. Milo se mora storiti človeku, ki vse to premišluje in vidi, da Volksfreundlerji še dandanes svoje zmote ne spoznavajo. Ali še bolj mora Slovenca srce boleti, ko vidi, da se tudi Slovenci med take v tem oziru čisto „nekatoliške“ Volksfreundlerje mešajo, njih ravnanje posnemajo in po takem ne samo svojo na-

Listek.

Iz Gradca 4. avgusta.

Ker, kakor mi g. vrednik „Slov. Narod.“ piše, dveh mojih listkov iz Dunaja ni prejel — Bog si ga vé kdo ju je polovil, ne morem tedaj ustreči čestitljivim bralcem z daljno osodo našega zveznega strelca. Lahko še bi morebiti se na vse spomnil, kako se mu je godilo, postavim pri banketu, kjer je tako tenek košček westfalenskega „šinkena“ dobil, kakoršen je izpovedni cegleček, in se zelo razljutil črez točaje iz domovine Beustove, kateri so si namesto da bi gostom postregli, svoje gladne želodce napolnjevali z mastnimi kosi voličkov iz Bukovine. Pri gostijah Nemec ni tako izključen, kakor postavim v drugih rečeh — v godbi, petji itd., v kateri le hoče čuti — nemški glas; tudi če hoče imeti svoje „Schäferstunden“, ne gleda izključivo na nemško narodnost, to znajo potrditi ognjene Magjarke, in pa imenitna celjska Franca, ki je oblečena vsa v svilnato oblačilo z belo pečo na glavi imela na Dunaji prav bogato žetvo. Lahko bi čestitljivim bralcem povedal, kako naš „Bundesschutz aus Krain“ ni mogel prav pri nobeni mizi prostora dobiti, kako so ga točaji podili od ene mize do druge in renčali: Weg da, Sie sind kein Würtemberger — da werden die Würtemberger sitzen, drugi zopet: gehen Sie zu ihrer Landsmannschaft, der Tisch ist für die Sachsen itd.; kako je težko dobil prostorček pri slednji mizi, in ves nevoljen prišel za na pol polno kupico, da ž njo v rokah izklikne svoj Hoch! pri zdravici, katero je izustil dr. Kopp med drugim trdé, da ni „Eigennutz“, was uns zu Deutschland zieht, sondern ein Postulat der Kultur“. Revček se je bal, da bi utegnili avstrijski Nemci v zvezi s Slovani in Magjari zdvijati, — lep kompliment za starega magjarskega fanta Böszeja in

slovenske zvezne strelce iz Štajerskega in Kranjskega. Vendar ves svet je pri tej priložnosti zopet lahko videl in spoznal jedro te kulture. Nočem dalje popisovati vseh skrivnosti iz življenja strelcev, saj listkarji dunajskih časnikov so že začeli pitati svoje bralce s tem neokusnim ričetom. — Zapustivši Dunaj obiščem domu gredé Gradec, prvo nemško mesto za Dunajem, katero zaradi svojega liberalizma slovi do domačije Rongetove; zato si ga je ta pomilovanja vredni odpadnik zopet izbral za središče svojega verstvenega — sit venia verbo! delovanja. Možu se na lici pozna, da je dosti pretrpel od leta 1848, ko sem ga prvokrat v Gradci videl — ali ne v molitvah, postih, bedenji, zatajevanji samega sebe, marveč v izpolnevanji Lutrove znane prislovice: Wer nicht liebt Wein, Weib und Gesang itd. Kaj je modroval, znano je vsemu svetu, in ravno tukaj je lahko vsak misleč slušatelj prišel do prepričanja, da cerkev ni še se preživela, kakor je prof. Ekard na Dunaji v svoji napitnici zlobodral. — Gradec nima več starih štajersko-nemških prebivalcev z njih „Gemüthlichkeit“. Severno nemški duh je pokvaril mesto, in v familijah celo več ne sliši znanega štajerskega akcenta, — vse se sili govoriti po pruskem — učili so ta akcent mladež iz severne Nemčije poklicani učitelji in potovajoči literati od Holteia do Eckarda in Grüna. Štajerski originalni „Sterztemperament“ se je skazil in Gradčani so sedaj posebna zmes v svojem značaju — krompirjevec na žgancih.

Političnih strank je več. Mladež je vsa veliko-nemška, za to politično idejo je in pije, skače in plazi, poje in gode — ali neskončno malo se uči. Tako imenovana konservativna in avstrijska stranka, ktere glasilo je „Gratzer Volksblatt“, in katero nasprotna imenuje klerikalno in ultramontansko, ni še močna in velika — ta sicer ima za vodilo načelo krščanske ljubezni ali ni še vsa prosta predsodov in mi, njih tisočletni sosedje, jej tako dolgo ne bomo mogli dobrikati, kakor dolgo ona ne bode umela razločevati

rodnost, ampak tudi svojo vero spodkopavajo, ali pa molčijo, ko bi morali po izgledu sv. Cirila in Metoda neprestrašeno svoj glas za pravico povzdigniti in državne oblastnike od krivice odvrčati, naj jim je to ljubo ali ne ljubo. Čeravno bi se bili s to opozicijo marsikomu zamerili, pokazali bi vendar ravno ž njo, da so zares pravi prijatelji cesarja in Avstrije, kajti le tisti more se pravi prijatelj Avstrije imenovati, ki vsako krivico odbija in le v pravici „regni fundamentum“ išče. Tisti nemški in slovenski Volksfreundlerji, ki tega storili niso, so pravo pot zgrešili, in s svojimi indiferentizmom ali celo nasprotovanjem pri borbi za obveljavo narodne ravnopravnosti veliko veliko pripomogli, da je zmagal nesrečni dualizem. Kako slaba in zavrzljiva je delavnost dualizma v šolskem, narodnem materialnem oziru! Ravnopravno narodna figura sicer enako svobodi cerkve na papirji v enem paragrafu nove ustave, v resnici pa ni duha ne sluha od nje, niti v šoli, niti v uradu, niti drugod v javnem življenju. Na Kranjskem se Slovincem še toliko ravnopravnosti ne privoščijo, ko nemškim Kočevarjem. Visoka vlada in njeni organi, ki sicer tako radi na paragrafi jahajo, se ne brigajo za uresničenje 19. §. osnovnih postav. Slovincem pomagati, da bi vendar enkrat svoje pravo dosegli, za to jim ni celo nič mar. Tudi neutralni niso vladni organi da ne bi, postavim, pri volitvah niti z gospodujočimi Nemci, niti s tlačeni Slovenci vlekli. Pravijo sicer: E, was Nationalität — pri volitvah pa vendar volijo z „nemško Nationalität“ in za „nemško Nationalität“. Vselej namreč potegnejo s peščico gospodujočih in ravnopravno narodno teptajočih Nemcev ali nemškutarjev, ki v sredi trdih Slovincem po stari navadi le v nemškem jeziku uradujejo, za slovensko prestavo celo plačilo zahtevajo, in vse tiste, ki s to dualistično ravnopravnostjo zadovoljni niso, pisano gledajo, časniki pa jih za nevarne rogovileče, za sovražnike cesarja in Avstrije izdajajo. Pa če bi se samo tisti, ki sedanje dualistične ustave ne odobrujejo in ne priznavajo, pisano gledali in preganjali, naj bi že bilo; ali žalibože pri zadnjih volitvah v mestni zbor ljubljanski se je prav očitno pokazalo, da se tudi tistim, ki se hvalijo, da so v okvir dualistične ustave prestopili, nič bolje ne godi, ako niso kakor slovenski reichsrathisti le z železnico, z abecednikom in z ravnopravnostjo na papirji zadovoljni. Nemški listi nas neprestano psujejo in grdijo, da je strahota, vendar jim se zaradi tega nič ne stori; če se pa slovenski list le brani, če jim na strasten in oster napad ostro odgovori in resnico pove, ga hitro zgrabijo obsodijo in v luknjo vtaknejo kot žalivea narodnosti nemške in kalivea javnega miru in reda. Slovenski poslanci sedeli so v dualističnem reichsrathu, vendar se nam Slovincem ne godi v nobenem oziru bolje ko Čehoslovanom, ki so ostali možbese, ker se, dasiravno zavoljo krivičnega volitvenega reda iz terorizma vlade v deželni zbor v manjšino stlačeni, dualizmu vklanjati nočejo in se mu gotovo nikdar vklanjati ne bodo. „Novice“ jih sicer pomiljuje zavoljo številnih tiskovnih pravd, toda če bi tako se obnašali vrli Čehi, ko „Novice“ v poslednjem času, gotovo bi se jim ne bilo bati tiskovne pravde do sodnjega dne; pa tudi Čehom ne bi nikdar zlato solnce boljih časov pred vrata posijalo, kakor tudi Magyarom ne, da so se Novične prepohlevne biboleze-politike držali, ktera misli, da je vse dobljeno, če se kak g. minister kakemu slovenskemu poslancu prijazno nasmehlja in mu roko stisne, ali če kak drug imeniten gospod kako slov. čitalnico s svojo pričujočnostjo počasti. Ta nesrečna politika je kriva, da nam niso naše sijajne volitvene zmage celo nič koristile. Veseli smo poprej poskakovali, da bo vendar enkrat tudi za nas čas ravnopravnosti in vesele prihodnosti nastopil; mislili smo in nadejali se, da bo v Avstriji obveljala po besedah sv. Avgustina: „In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas“ in zdaj vlada „in necessariis dualitas, in omnibus germanico-magyarica suprematia sine caritate et libertate“, kajti kjer peščica nemških likeralec take občne državne postave kuje, zoper ktere enoglasno ne samo celi narodi, ampak tudi viši cerkveni poglavarji protestujejo, ni od „libertate“ v nobenem oziru duha ne sluha. Tako smo torej po novih volitvah prišli iz dežja — pod kap. Imamo sicer v dualizmu tudi znani §. 19., ali kaj smo si boljši ž njim, ko je le na papirji, g. dr. Toman pa že leto in dan Fischhofovo postavo o narodnostih — — — le v žepu nosi!

slovanstva od ruske vladarske sisteme, in potem morebiti tudi še ne. Pa v listek ne gre politika — to naj pretresujejo oni, kteri pišejo uvodne članke.

Gradec je lepo mesto — ali ni več tako prijetno življenje, kakor je bilo, ko je še imelo svoj čisti štajerski tipus. Nekdaj so štajerski Slovinci z veseljem hodili v Gradec, sedaj jih malo po njem mika, in zakaj? ker nas prezira, ker nam ne da veljati naše narodne individualnosti, ker posmehuje naše trsenje, in odrekje sposobnost dušne žizni. Gradec zakriva oči pred našim dušnim in političnim gibanjem, daje se podučevati o naših razmerah od tujecev in domačih odpadnikov, mrzi mu glas našega jezika. Čuda da in vseh slovenskih imen postavim: Plavuč, Raknica, Andrica že prestavil v nemški: Schmelzberg, Kroisenbach, Fluthung itd. Vendar bode nas mogel trpeti in on z nami, in ne mi ž njim paktirati.

Družbeno življenje je za psihologa jako zanimivo, tukaj se ti smeje pri ročkici piva bogat meščan iz debelega mestnega lica, zraven sedi birokrat suh in tenek, vidi se mu, da mu dušica ravno pod epidermo sedi. Tam zdeha penzionist, kterih je v Gradci toliko, kakor goseneč na repišci, in prevdarja, kako bode dolgi čas ubijal do polnoči; zopet širokousti tam dijak rudečekapičnjak o svobodi, napredku itd. Tam monlja bradati težak in govori o socijalizmu, o Lasallu in Schultze — Delitschu — kakošna mozaika družbenega življenja! Zelo, slabo stoji s znanstvenim in literarnim delovanjem. Razen nekterih časnikov malo kedaj zagleda beli svet učena knjiga. Kdo bi jo pisal — stari so obnemogli ali pomrli, — mlajši — ribljejo salamandra.

Nisem tudi našel več one značajnosti, ktera je nekdanj odlikovala Štajerca nemškega. Ljudje, kteri so nas učili demokracijo, in nam priporočevali Washingtona za ideal domorodca, hrepené po redovih in plenitnem stanu.

Namestna vlada v Srbiji.

II.*

Jovan Gavrilović, III. član namestne vlade,

se je rodil 1796. leta v Vukovaru. Oče mu je bil bogat sremski kupec. Šola, modroslovske in politične je dovršil na Ogerskem. 35 let star je prišel v Srbijo in stopil v državno službo. Knjz Miloš Obrenović ga je postavil za tajnika srbske agencije v Carigradu. Srbska je imela tačas velike dogovore s porto in popolno osvobodjenje knjezevine se ima računati od teh dogovorov. Gavrilović je pri tej priliki mnogo delal, 1833 pa se je vrnil v Srbijo z delegacijo v Carigrad poslano. Zdej ga je rabil knjz v različnih službah; nekoliko časa je bil tajnik v njegovem kabinetu, potem tajnik agencije v Bukareštu in 1839 načelnik necemu oddelku v finančnem ministerstvu. Ko je 1839. leta Miloš prestol zapustil, odrekel se je tudi Gavrilović svoji službi, kamor se je še le zopet vrnil, ko je Mihajlo nastopil vladarstvo. Mladi knjz, ki je poznal njegovo neomahljivo zvestobo do rodovine Obrenovićev, njegovo poštenost in izvedenost, zaupal mu je vodstvo svoje pisarnice. Po buni Vučićevi je knjz Mihajlo pobegnil in tudi Gavrilović je zapustil deželo. Kasneje po Karažorževičevi vladi zopet na svoje mesto poklican stopil je iz nova v deželno službo.

Ko se je knjz Miloš v Srbijo vrnil, ponudil mu je ministerstvo financij, kterega se pa ni hotel lotiti. Še le po smrti knjza Miloša je sprejel to službo iz rok knjza Mihajla. Ker se pa s tadanjim ministrom notrajnih del Nikolom Hristićem ni mogel slagati, odpovedal se je čez leto dni ministerski časti in je postal svetnik.

Jovan Gavrilović je zelo pošten, navdušen in izvrsten rodoljub. Svojih načel ni nikoli tajil, nikoli se ni udal osebnemu sovraštvu, ampak se držal med mejami zmernosti, ktero je tirjalo človečanstvo in reč sama. Njegova skromnost in neoporečnost glede vladanja, njegovo odlično privatno življenje in redko njegovo nekoristoljublje pridobilo mu je srce vsega naroda.

Ves prosti čas, kar mu ga ostaja po državnih poslovi, posvetil je učenju, tako da si je pridobil vsestranskih vednosti. Razen srbskega jezika govori francoski, laški in nemški, temeljito zna latinski ter stareje in noveje literature.

Srbsko literaturo je pomnožil sam z nekterimi tehnimi deli. Naj imenujemo njegov zemljepis knjezevine srbske in turškega cesarstva, besednjak zemljepisni statistični Srbije, zemljepis trgovski prestavljen iz nemškega, več vrednih člankov o srbski numizmatiki, srbski trgovini in narodni politiki.

Zavoljo teh del in krepke podpore, ktero je v svoji službi vsigdar naklanjal razvitku in razširjanju narodne literature, pridobil si je dober glas med literarnim svetom jugoslovanskem. 1848 leta je bil imenovan za člana učenega društva v Belemgradu in opravitelja trgovske šole, 1850 za člana šolske komisije, 1855 za častnega člana historičnega in arheološkega društva v Zagrebu, 1867 za člana jugoslovanske akademije v Zagrebu; ravno to leto je postal tudi predsednik učenega društva v Belemgradu. Življenje tako dostojno posvečeno napredku svojega naroda ni moglo bolje zahvale dobiti, kakor da se mu je določilo tako visoko mesto, na ktero ga je poklical srbski narod.

P.

Dopisi.

Iz Ljubljane, 4. avgusta. A. [Izv. dop.] (Shod slovenskih dijakov v Ljubljani.) Za gotovo lahko danes naznamim, da bode shod slovenskih dijakov v sredo 12. avgusta*). Pristop k razpravam ima vsak

*) Tudi od osnovnega odbora graških študentov smo dobili naznanilo, ktero objavlja 12. t. m. kot dan shoda. Ker smo v zadnjem listu že 14. zaglasili od druge strani, naj se tu popravi, ker tudi dunajski odbor sprejema 12. dan; da si bi bilo zaradi velicega tabora v Ljutomeru, kjer bodo večidel štajerski slov. študentji še 10. t. m., po misli tega odbora bolje, ako bi se bil tudi od Gračanov 14. dan odločil, tem bolj, ker bi nekteri študentje po zboru lahko šli na veselico (15. t. m.) v Bled. Ravno iz tega razloga in ker glavni graški odbor tako dolgo ni razglasil dneva, menda ga je prehitel dunajski, kar je to malo zmešnjavo napravilo, ktera kakor upamo reči ne bo na kvaro in ki se jej ni čuditi, če pomislimo, da se je vsa misel rodila v poslednjem času, ko se je bila učeča se mladina že po vsem Slovenskem razkropila. Vred.

Smejäl sem se prav po Mefistovo, ko te dedelje vidim sprehajati se s zlatini križi na prsih — ktere so nekdanj tako grozno zaničevali.

Za slovenstvo bi se v Gradci lahko več storilo. Pomislite, koliko so storili v dobi, v kteri je težavnije še bilo za Slovence v Gradcu, in so še vse v nemilejših okoliščinah živeli domorodci — koliko so storili pravim za slovenstvo mladeniči: Stanko Vraz, Miklošič, Muršec, Caf, Trstenjak in drugi. Slovenska mladina! narod ti kliče: uči se — pridno uči — čaka tebe velika naloga, izobrazuj si um in srce — bodi moralna in značajna, saj vidiš, kako brez značajnosti podira težko sezidano narodno poslopje.

Kar se mi je še posebno čudno zdelo, je rastoča ôdrodnost (degeneracija) štajerske plemenščine. Nisem sicer zagovornik privilegovanih stanov, ali ljubim familske kreposti in tradicije. Nekteri štajerskih plemenitasev pa so začeli koketovati z modernim liberalizmom na takošni način, da nasprotuje to obnašanje naravnemu čutu. Zato nima tudi plemstvo skoro nikakoršnega upliva na politično življenje v štajerski vojvodini, zato se ne more ojačiti umna konservativna politična stranka.

Kam si se zaletel, moj dragi listkar, — mi bi se radi smejali, bodo moji čestitljivi bralci rekli — no smejajte se čez mojo nepolitično umovanje. Ne morem zato, politični govori na Dunaji so tudi mene z politikovanjem okužili — strah me je bilo in v duhu sem gledal, kako bode uradnik Mayer regierungspräsident v Halozah, Kuranda Nace gouverner v Ljubljani, se ve da ne več v avstrijski, nego veliko-nemški Ljubljani. Gorje tadaj našim slovenskim vodjem; le hitro delajte železnico skoz Dolenjsko in Gorenjsko, da bode te mogli pobegniti — v Ameriko. Ni drugače, Plinij ima prav reški: Homines aut mortalitatem suam, aut immortalitatem cogitare debent.

Emigraos.

ljak, ki stoji z univevso v zvezi, to je vsak dijak, visokih šol, abiturijenti in doktorandi. Vsak mora imeti vstopnico od odbora in sme vpeljati tudi kacega hrtega izobraženega prijatelja, ako naznani to odboru in dobi zanj vstopnico. Ker je gimnazijalnim dijakom vdeležba od ravnateljev zabranjena, ne more se njim dopuščati, da bi se vdeležili kot poslušalci razprav, pri zabavi, ktero napravijo dijaki pozneje, pa nam bodo dijaki viših razredov gimnazialnih in realnih mili gostje, in jim menda zaradi tega ne bode nihče kaj podtikal. Program razprav bode tako razglasil odbor, tedaj tukaj izrekam le željo, da se vdeleži kolikor mogoče naše vrle mladine tega shoda. Poseben odsek bode skrbel, da se postreže došlim kolikor mogoče s privatnimi stanovanji, naj tedaj vsak blagovoli naznati ob času svoj prihod. Nadjamo se prav obilne vdeležbe.

Iz Ljubljane, 2. avgusta. A. [Izv. dop.] („Domovina“ in naše čitalnice odbor; novonemški dnevnik; narodno politično društvo.) — Tudi v naši čitalnici se je sprožila misel, da se ne naroči več na „Domovino“, ki je tako neotesano surovo pisala v 29. št. v članku „pred našim pragom“. Ta želja podpisana od mnogo družbenikov, bila je rešena v čitalnični seji v četrtek, in sicer „Domovini“ na korist. Imenitna trojica je vzela listič pod svoja mogočna krila in „Domovina“ je bila rešena. O članku, ki je zbudil skoraj splošno nevoljo, ne bodem nič pisal, take surovosti sodijo se same, in tu ne pomaga noben „olikani Slovenec“, vsaka kritika o taki gnjusobi je zastoj, ker tako počenjanje še kritike vredno ni, in se vržejo enake smeti in nesnage tje kamor se jim spodobi, in stvar je pri kraju. Pri tej priliki je celo „Slovenec“ moral iz groba, in tudi ti, hudobni „Narod“, si bil postavljen za izgled, da tudi drugi časopisi napadajo in zabavljajo enemu in drugemu. Da res je to, žalibog da imamo tako nevsahljiv vir žalostnemu napadanju narodnih mož, in da ni moč, da bi vsak visoko dvigal narodno kadilnico, ter kadil na levo in desno, da se ne vidi, kje se godi kaj napačnega, graje vrednega. Da, res je, da so napadali slovenski časopisi tega in onega, ali kdo more pokazati kje taci ogromnih, vse meje splošne izobraženosti presegajočih hribovskih izrazov, na ktere je menda vzela „Domovina“ privilegium? Ponosno sme reči vsak slovenski list, da tako globoko ni zabredel. Rešena je tedaj ta stvar, „Domovina“ ostane še v naši čitalnici, kajti mi smo mi.

Nemško liberalna stranka jela se je gibati. Konstitucionalno društvo bode izdajalo od 14. t. m. naprej nemški dnevnik z imenom „Laibacher-Tagblatt“, in namerava celo dodati še vsako saboto slovensko prilogo „ad captandum benevolentiam“. Imeli bomo tedaj v Ljubljani dva nemška dnevnika! Kaj pa s slovenskim? Saj je znano kaj mislijo o tej zadevi naši veljaki, ki le tišče petice pod palcem; čemu tudi treba slovenskega lista. Saj si jim še ti „Narod“ jako na poti, in bi raji imeli, da bi tudi tebe ne bilo. Posebno dva sta ti jako gorka prijatelja, in prisegla sta si, da moraš poginiti, ker včasih godeš tako resnico, ki jo nerada čujeta. Le tako naprej, potem bode res, kar je rekel te dni nek veljavni mož, da je Slovenija izgubljena.

Mala nemškutarska stranka, ki se rekrutira večidel iz birokracije in enacih elementov napravi si svoj dnevnik, da bode laglje lovila nevedneže na svoje limanice, pri nas pa se ni storilo nič, da bi se osnoval list v Ljubljani, ne ena mošnjica se mu ni odprla, ko se je osnoval drugod, in zdaj se delajo še celo zarotbe zoper njega. Kdaj bode vendar tega tužnega, za prave narodnjake sramotnega počenjanja konec? Ali čemo res popolnoma priti na nič? Kam nas bode vse to peljalo?

Kmalu poteče čas, ko bo treba da stopi narodno politično društvo krepko na noge, če se v našem položaji more sploh govoriti o krepkem postopanju, ko se vklanajo naši nekdanji federalistični poslanci dualističnemu ministerstvu na desno in levo. Narodno politično društvo ima veliko, važno nalogo, ako jo bode htelo splohovati; prva potreba pa je, da pride zopet nekaj življenja v zaovoženo in razkosano našo politiko. Je li to upati? Bog daj da se zgodi, če ne nam bode desetkrat gorje, in ni še sprevideti, kam še zabredemo, ako bode vladal sedanjí duh med nami. Na noge tedaj rojaki, kažimo da smo še isti Slovenci, kateri smo bili, da nas ni še oslepil dualizem in njegovi apostoli.

Iz Ljubljane, 3. avgusta [Izv. dop.] — Mestni župan ljubljanski, g. dr. Costa se je pred nekaterimi dnevi iz Beča povrnil. Nič se ne sliši, kaj se je on z ministrom g. dr. Giskrom pomenkoval; ali je bil mar on zaradi tega na Dunaj pozvan, da vidi čast in slavo nemških zveznih strelcev, med katerimi se je nahajalo tudi 40 Kranjcev?

Nekteri mislijo, da je bilo dr. Costu na Dunaji priporočano, naj se v ljubljanskem deželnem zboru dobro obnaša (lepo po volji in željah ministerstva), ter naj s tem svojo hvaležnost za povrneno mu mestno županstvo skaže, ker sicer bi ga znalo zopet kaj neprijetnega doleteti. — Kmalu se mora pokazati, zakaj je naš župan na Dunaj klican bil.

Mesec avgust obeta ljubljancem živjše gibanje, 5. dan veliki zbor udov slov. Matice, 12. ali 14. dan shod slovenskih slušateljev visokih šol, in 22. dan začetek deželnega zbora — to bo že nekaj. — Menda je tukaj na pravem mestu, o teh skušnjah kaj spregovoriti: a) Shod slov. dijakov naj bi se tudi o tem posvetoval, ne bi li kazalo Slovincem v narodnem obziru veliko bolje na visoke šole v zlato Prago hoditi, nego v nemški Gradec ali pa na Dunaj. b) Zbor slov. Matice naj bi pa ne prezrl važnega vprašanja, kako bi se dali narodni časopisi med ljudstvom bolje razširiti, kateri bi naš narod v domači besedi politično izobraževali, da bi se tujim, protinarodnim časnikom vrata med slovenski narod zapahnila. V sedanjí ustavni dobi je politična omika vsakemu narodu temveč potrebna, ker bodo morale občine mnogo opravil prevzeti, ktera so dosihmal ces. kr. gosposke opravljale; kdor se pa ne zaveda svojih pravic in ne pozna svojih dolžnost, njemu se hoté nehoté pravice kratijo, in za naložena gosposkina opravila si mora druge ljudi (navadno so to narodni odpadniki) najemati. c) Tikaje se deželnega zbora, se mi vriya vprašanje: V čem smo si kaj na boljem, odkar se ime-

nujemo -ustavne državljane, in kedaj bo napačila tista srečna doba, o kateri se po podkupljenih časnikihih toliko beseduje? — Mislim, da mi se ne bode mojega trdenja zavnilo, da se med 100 Slovenci s sedanjo državno osnovo še 1 zadovoljen ne najde. — Se ve da, komur je naša „Laibacherica“ ali pa goriska „Domovina“ non plus ultra časniške popolnomosti in pravoljubnosti, mi tega ne pritrdi. Vsakega nepopačenega domorodca močno mika zvedeti, kako se bode ljublj. deželni zbor obnašal, v katerem imajo tisti možje večino, na ktere je slovenski narod toliko zidal, kateri pa do sedaj še niso dokazali, da so njim narodove pravice edino vodilo v njihovem važnem poklicu. Če nam tujec v odločivni dobi hrbet obrne, si mislimo: prav nam je, zakaj smo si pa njega za svojega poverjenca izbrali, — ali kaj si imamo misliti, in s čem se tolažiti, ako domači ljudje po krivih potih hodijo? — Naj naši poslanci nikar ne mislijo, da narod ne vé soditi, kdo njemu služi, kdo pa ne. Članek z naslovom: „Rešitev zastavice v 49., 50. in 51. listu „Slov. Naroda“ je v tem oziru verni izraz našega svojih pravic in potreb zavedajočega se naroda. Na deželni zbor čaka — med drugimi nalogami — rešitev djanske narodne ravnopravnosti v šolah in uradih. Ne upam se soditi, se bode li naš deželni zbor za obveljavo teh naših najsvetejših, pa tolika stoletja nam zadrževanih pravic krepko, neodstopno na noge postavil, ali ne.

Treba bode mnogo sprememb pri našem učiteljstvu in pri uradnikih, posebno pa je treba na prva mesta v šolah in uradnih narodne može posaditi, da beseda §. 19. ustavnega zakona meso postane. Ali se pa ne bodo naši poslanci bali, kaj v vlada poreče, če bi zahtevali narodne učitelje, narodne uradnike? Bati se je, da bi se dualistični duh naših državnih poslancev v deželni zbornici ne razširil. Dokler bodo vodje naših učilišč in načelniki pri c. kr. gosposkah protinarodni (vse jedno, ali domači ali tuji) se nam naša osoda ne zboljša; torej je v tem oziru prva potreba, da dobomo na prva mesta narodne može. Ali se pa bode upal naš deželni zbor od visoke vlade to naravnost, brez vseh ovinkov in pogojev in brezozirno tirjati, in od tega zahtevanja nikakor ne odjenjati? Bomo videli.

Če bo naš deželni zbor več na to mislil, kaj bo vlada rekla, kakor pa na voljo in potrebe naroda, se bo treba za časa po drugih zastopnikih ogledati, kateri ne bodo vladinega ravnanja pred narodom zagovarjali, marveč narodove želje in pravice visoki vladi odkrivali ter se neprestrašeno zanje borili. — Le škoda, da §. 1020 drž. zakonik ni tudi z ozirom na deželne in državne poslance veljaven, zakaj poleg omenjenega §. bi volilci pravico imeli, veljavnost svojih voljencev preklicati, kakor hitro bi z njihovim obnašanjem in zastopovanjem zadovoljni ne bili. — Šmerling je predobro vedel, ko je postavlo o volitvah deželnih in državnih poslancev koval, kajti ni dopustil, da bi smeli volilci zastopniško pooblastenje svojih poslancev med dobo, za katero so izvoljeni, preklicati. — Homines sumus et nihil humani nobis alienum. — Težko in skoro nemogoče je, naprej vedeti, kaj je komu: ta prva. Toraj naj bi veljal §. 1020 drž. zakonika tudi za ljudske zastopnike.

Iz Trsta, 29. julija. A. M. [Izv. dop.] (Konec.) (Pomenica našega mestnega zbora o zadnjih dogodbah.) Pomenica mestnega starešinstva dalje govori o ranjenih nedolžnih in neoboroženih meščanihi, ktere so policaji na tla potlačili in nad njimi divjali. Tukaj pomenica piše po praznih besedah, ki so se bile prve dni po krvrem tepeži med lehkoverno ljudstvo zatrosile. Nam Slovincem je treba to mesto posebno poudarjati, ker so prve dni draževci bili raztrobili, da so se naši okoliški stražniki zagrešili kake nepotrebne sile. Slednji se še spominja onih ostudnih mrtvaških listkov o R. Parisu, o katerih sem ob svojem času „Slov. Navodu“ sporočal. Takrat so skrivni in očitni podpihači obrekovali in z grdimi lažmi žalili naše okoličane. Zakaj dotični odsek mestnega starešinstva ni oklical omenjenih laži? Zakaj se proti lažnjivcem ni potegoval za neoskrunjeno čast naših okoličanov? Saj mestno starešinstvo ne zastopa samega mesta, same mestne podkupljene drhali ampak postavno je poklicano tudi zastopati naše obmestje. Kako more mestno starešinstvo še o objektivnosti, o nepristranosti govoriti!

Naj bolj zanimivi so pa tisti odstavki starešinske pomenice, ki po njenih lastnih besedah z nekega višega stališča (!!) opazujejo žalostne dogodbe in preiskujejo ali prav za prav naznanjajo skrivne in očitne njihove vzroke. Tu se očitno prizna, da je v Trstu več „političnih in narodnih strank“. Kaj bo „Cittadino“ rekel, ki zmiraj svetu trobi, da v Trstu le Italijani stanujejo! Kako sta se že onidan njegova vrednika, ki sta slovanska odpadnika blizo Pazna doma, jezila na Florentinsko „Opinione“, ki je o Tržaški borbi pisaje rekla, da so v Trstu razni narodi. Pa „Cittadino“ o tem mestu naše pomenice le molči, ker so jo njegovi pomagaleci in varhi skovali, da bi ministerstvo laže preverili. Prav ima pomenica, ko pravi, da različne stranke bi bile enako veljavne in bi druga drugo v miru puščale, ko bi jih nikdo med seboj ne dražil. Popolnoma napačno pa je, da pomenica toži o pristranosti vladni in uradni, češ da italijansko stranko zanemarja in zavida, slovenski pa pod pazduho sega. Ves svet dobro ve, da so vsi mestni in državni uradi tržaški laški. Koliko se vlada tukajšnjim Nemcem priklanja, nam Slovincem nič ni mar, nam vsaj njena nemškutarija še za trohico ne pomaga. Gotovo je to, in le z najmanjšim nasprotnim dokazom se ne da spodbiti, da mestni in c. kr. uradi Slovence sistematično prezirajo; tuje, večidel laške šole in oblasti Slovence potujčujejo. Otroci slovenskih starišev se po lepih besedah českega Riegerja že v materni tanci italijančijo. Ko bi v Trstu ne gomezelo toliko slovanskih in drugih odpadnikov — naj bolj iskrenih italijanskih privržencev — bi res vse tukajšne Lahe lehko na prste razštel. Mestno starešinstvo še ne pozna nekega duhovnika, ki je ob priliki zadnje birne priča slovenske matere rekel, da molitvice v slovenskem jeziku nimajo nikakoršne veljave. (!) Morebiti poznajo Italijani in njih privrženci družega Boga kakor Slovenci. Italijanska klika in starešinski odsek tega častiljivega pastirja gotovo ne bosta stavila med starokopitne duhovnike, ker je pri Parisijevem pogrebu, pri pogrebu jako obmilovanega italijanskega mučenika črez okno obesil čmo staro sukno! Italijanska klika mu bo gotovo pri prvi priliki pohvalnico izročila!

Silo grdo pa je, da očitno pismo našega starešinstva očitno hujska po duhovnikih in panslavistih, češ ti so vso borbo zakrivali. Dotični odstavi so sploh pisani v tistim duhu in s tistimi besedami, kakor je panitalijanski „Cittadino“ o tej reči pisaril. „Cit.“ na vse pozive v poštenih nemških in slovanskih listih ni ne enega dokaza priobčil . . . Enako bi imeli tudi zavrniti starešinsko pomenico. Kje so starokopitni duhovniki šuntali Slovence zoper meščane? Vsi mestni odborniki le enega ne morejo imenovati. Čudno pa je, da ti pristranski odborniki verujejo grdim lažnikom in obrekovalcem. Dr. Baseggio (podžupan) pokliče k sebi fajmoštra Rojanskega. Huđuje se nad njim da je 12./7. pri maši ljudem pridigoval in jih (Slovence) nad Lahe in meščane dražil, huđuje se dalje nad njim, da je pri slovesnosti Rojanske čitalnice enako delal in Slovence šuntal zoper Lahone. Gospod Č. pa podžupanu mirno odgovori: Tisto nedeljo je bilo pri nas blagoslovanje cerkve s procesijo; jaz gotovo nisem pridigoval, ker tisto nedeljo v naši cerkvi še pridige ni bilo. V čitalnici gotovo tudi nisem Slovencev zoper Lahe dražil ker se zaradi prevelikih opravil in zaradi bolehnosti svečanosti se udeležil nisem. Glejte! tako Tržaški Lahoni postopajo. Lažejo in črnijo in z vso silo bi post festum dobili med slovenskimi duhovniki vsaj enega zadolženega . . . pa vse zastoj. Dr. Baseggio je celo kmete iz Rojan k sebi sklical in jih popraševal: ali res pridige ni bilo, ali g. fajmošter res ni bil pri čitalnični veselici. Tu ne mislim še drugih primerljajev nabirati, ne kazati na grdo obrekovalanje in napadanje sv. Ivanskega župnika, ker ta pot Lahom ne bodo obveljale njihove kosmate laži, če je le količkaj pravice še na svetu. Tudi ne mislim popraševati dr. Baseggio: kdo ga je pooblastil, da si drzne take stvari preiskavati. Sodnija je zato. On pa kot advokat bi moral vsaj dotične postavbe poznati.

Enako je s panslavisti. Kje so? kateri so? itd. O vseh teh stvarih bom še enkrat kesneje pisal, danes le pokažem veliko nedoslednost in naskriznost, ki so jo naši premodri mestni očetje ministerstvu in svetu priobčili. Na enem mestu se huđujejo nad Slovani, da se za svoje pravice poganjajo, te pravice zovejo sanjarske; pet vrstic kasneje bi pa radi italijansko rovarstvo drhal opravičiti in o njej pravijo, „da ona je tista velika večina Tržaških prebivalcev, ki v Avstriji spodbija vsakokoršno gospodstvo kacega naroda, ki na postavnih in pravičnih poti dela, da bi vsi narodi avstrijski bili popolnoma enaki“. Kako se to veže? In koliko enakih fraz se nahaja v pomenici. Prekanjeni Lahoni so jih le zato zastavili, da bi sedanje ministerstvo, ki Slovanom ni ravno prijazno, lože oslepili, češ oni imajo taiste nasprotnike kakor nemški ministri na Dunaji.

Politični razgled.

Od vlade neodvisni listi so zelo nezadovoljni z novoimenovanimi c. k. namestniki; vsakako je nova namestitvev znamenje sedajnosti in prihodnosti: birokrati in vojaki so pooblašteni „liberalnega“ ministerstva.

Več časnikov je pripovedalo, da se je naša vlada pri ruski pritožili zaradi tega, ker Rusija kaže simpatije za česke „agitacije“ „Wien. Abdpst.“ pa pravi, da ta vest ni istinita, kakor tudi ona ne, da bi bil kardinal Antonelli na Beustovo pismo o papeževi alokuciji odgovoril.

Na Dunaji je imelo nekaj nemškega „edinega ljudstva bratov“ zadnjo nedeljo shod v dvorani pri „Sperl-u“, ktero navadno ne obiskuje posebno izbrano moralna dunajska družba. Po strahoviti zmešnjavi in viharjem govorjenji so tu sklenili, da pogubljujejo in obsojujejo razdelitev Nemčije in izvrženje Avstrije iz nje, ktero nemštvu avstrijskemu nevarnosti dela, da se tirja zedinjenje nemške domovine, da se nemško vprašanje le reši z ozko zvezo s socialno demokracijo. Celotni nemški listi smešijo ta shod in vrtoglave sklepe teh raznih malo zrelih ljudi, izmed katerih je eden djal: „ljubi Bog se ne da izprositi za nemško edinost, zdaj nam pa hudič pomagaj“.

Iz Českega naznanjajo, da se popisujejo po nekaterih krajih koliko imajo posamezne cerkve in kapelice premoženja. Zakaj? je lahko ugeniti.

K taboru „na Šaldah“ pri Mladi boleslavi na Českem se je bilo sešlo več kakor šest tisoč ljudi. Osem policijskih komisarjev je stražo stalo na potu na „Šaldo“. Vkljub temu je ljudstvo svojo zastavo na Šaldo spremilo in slavo-klicalo historičnim pravicam českega naroda.

Kakor pri nas Slovencih, tako tudi na Poljskem, kakor je videti, čedalje bolj spoznavajo, da je dosedanje ravnanje poljskih državnih poslanecv duševnemu in materialnemu stanju le kvaro napravilo. Skoro vsi poljski časopisi pišejo za spremembo dozdajne politike in ožo zvezo s Čehi. Zadnje nemško strelčevanje na Dunaji, pri katerem se je jasno pokazalo, kam cislajtanski zdaj na krmilu stoječi nemški politikarji merijo, pripomoglo je mnogo, da v Galiciji nezadovoljstvo z vladajočo stranko narašča. „Gaz. Nar.“ piše o Giskrovi napitnici začeti s Heine-tovim izrekom za moto: „Nisem Rimljan, nisem Slovan, nemški osel sem“ — in pravi: „Minister naj bi ne prisel na nemško kulturo, nemške kulture baš ni, če se s tem ne mislijo tisti nemški uradniki, ki uradnijo in šolo nemčijo. Kultura je splošna lastnina, ne samo nemška . . . Počakajmo, prišla bo mačja bolezen v podobi českega in poljskega vprašanja“. „Dziennik Pozn.“ priporoča spremembo dozdajne politike pravi: Ostro zatiranje na Českem in mrtvo zastajanje samoupravne in narodne organizacije v Galiciji ste podobni kakor dave strani ene medalje . . .“ „Przegl. pol.“ pravi, da kakor je vladno zatiranje na Ogorskem Magjarom samostojnost rodilo, tako bode na Českem. — O dunajski najnovejši nemški politiki pri strelskem shodu pravi „G. N.“: Čehi in Slovenci so vedno protestovali zoper nemško-avstrijsko edinost. Nam ni bila nič mar, ker Galicija ni spadala v nemški „bund“. Zdaj pa o Avstriji kot nemški državi govoriti je zasramovanje tudi Galicije . . . Meternih, Bah, Šmerling in Giskra so zastopniki ene iste sisteme. . . Ker Slovanje vidijo, da jih denašnja ustava ne more sisteme nemčevanja varovati, da celo, ker vidijo da je lahko ta ustava orodje za nemčevanje, zato se upirajo tej ustavi“. — „Dz.

Lwowski“ tirja naravnost, da naj poljski državni poslanci svojem poslanstvu odpovedo se in tako pravi o svojih delegatih in njihovi politiki: Galijski državniki so v toliko blato zabredli, da se sami ne morejo več iz njega izkoptati. Poljski delegati so se svojega dela sami prestrašili in pričakujejo zdaj sodbo dežele in zastopništva, da se bodo kakor grešniki svojih grehov spovedali in odpusčenja prosili. To je osoda vseh napihencev, osoda tistih ljudi, ki niso hoteli slušati glasu opozicije, katerim je besed zmenjkovalo, da bi opoziciji zabavljali, ki so si prizadevali jo spraviti ob veljavo, ter jo uničiti in se v ta namen posluževali naj bolj napačnih sredstev, naj bolj brez umnih zaplot?

Mestno zastopništvo v Pragi je sklenilo v seji 3. avgusta, da pošlje k cesarju peticijo da bode sedež upravne avstrijske severno-zapadne železnice v Pragi ne pa v Beču.

Dobra priča zmerom večega nezadovoljstva na Hrvaškem je novica, da g. Žuvič, kovač mnogoimenovane pa malo hvaljene pogodbe hrvaško-magjarske, ne more brez skrbi spati, temu da ima od 9. zvečer do 5. zjutraj pandurja pred vrati. Čudno mora pač že na Hrvaškem goditi se, če je že treba „vodnikom“ policije in če že piše nemško-magjarski „Pest. Ll.“ v svojem članku: „Na Hrvaškem se slabo vlada, po enih mestih se celo ne vlada nič in dežela je slabo zadovoljna . . . Vse politično življenje je mrtvo, municije otrpene, in administracija je v rokah, ki ne veljajo za najboljše“. „Pozor“ omenja ta članek sklepa: toliko je istina, da slobode na Hrvaškem ni, in da ni gotovo, če je razen g. Pejačevića in bar. Raucha še kdo za tako pogodbo, kakor je sestavljena. Uradnikom ne verujete; oni so za vsako reč, ker so samo zase“.

Ker so nekteri, sosebno peštanski listi pisali o slabi sodniji na Srbskem in verjeli izpovedjem nekterih obsojenih morivcev srbskega knjeza, na primer o zapiranjih zatožencev v kladu pri preiskavah, preklicuje dunajska „W. A.“ te vesti in dokazuje, da Radovanovič, ki se je pritoževal, da je bil pri izpovedji posiljen, ni resnico govoril. Ravno tako zadnje oficijelne „Srbske Novine“ ostro polemizujejo z ogrskimi časopisi in proté, da bo Srbija v druge menj prijazne razmere stopila z Ogrosko, ako magjarska vlada pusti srbsko sodništvo brez kazni črniti.

V ogerskem deželnem zboru se posvetajo o brambovski postavi. Odločno in krepko je govoril poslanec Klapka za brambovske postavbe predlog, češ da se mora na njeni podlagi časom izciminiti ogerska armada. Tudi Perczel je govoril za osnovo. Ker se boje da se v prihodnje hoče opozicijska stranka debatam odtegniti in tako zbornico za glasovanje nezmožno storiti, pozvali so Deakovi svoje privržence, katerih mi v zboru, telegrafično v Pešto, da bi potrebno število dopolnili.

O uporu na Bolgarskem se poroča „Pol.“ iz Turn-Severina, da punt raste, da so uporniki dobro oboroženi ter da je upanje večega uspeha. V bitji pri Sistovu je palo 72 Turkov. Turki so 19 Bolgarom, kateri se pa upora niso vdeležili, gleve porezali, in te glave potem v vrečah zavezane v Ruščuk paši poslali. Diplomacija si prizadava mnogo za zadušenje upora. Avstrija, pišejo, ima nalogo posredovati med Bolgari in Turki.

V Trstu je italijanska drhal požgala po vseh kavarnah in javnih lokalih 2. t. m. staro „Presse“, zaradi nekega karakteričnega pa bolj zasluženega kakor lepega imenovanja te drhali, ki zoper Slovence divja. — Kakor se „Laib. Ztg.“ piše, nameravajo (menda od vlade) dozdanjo mestno in okolčno stražo pomnožiti in „Elizabetbataljon“ imenovati, kar bo mestne tržške očete grozno jezilo.

V Italiji se pripravljajo važne stvari. Republikanska in reakcionar-ska stranka šteje svoje moči in ljudi. Prva šteje na Mazzinita, druga na razvedenost in slavohlepnost princa Humberta, kterega bi rada prej ko prej na prestol posadila. Francoska vlada se boji, da bi italijanska redna vojska Rima ne napadla.

Nov ukaz ruskega carja zapoveduje na ruskem Poljskem nabiranje vojaških novakov. Na 1000 moških pride 4 do 5 vojakov. Za tisoč rubeljev se mogó posamezni odkupiti. Nabiranje traja od 12. oktob. do 14. novem.

Anglijski parlament se je 31. jul. razšel. V svojem poročilu pravi kraljica, da se v Evropi ni nikjer bati vojske. Zadovoljno tudi povdarja, da zaradi irskega upora ni nobene duše več zaprte.

Vstaja na Kreti še zdaj ni zadušena, dasi si Turki že tako dolgo prizadevajo in dasi so že tolikrat po svetu poročili da so se uporniki udali. Grške ladje Kretance preskrbljujejo z orožjem, strelivom in prostovoljci. Komaj je verjetno, da turška država z vso močjo, kijo ima na suhem in na morji, ni mogla do zdaj, v treh letih teh hrabrih, pa od vseh strani z morjem zaprtih otočanov zopet v pokorščino spraviti. Turčija je na slabih nogah.

Na Španjskem se je novih uporov bati; posebno se ni zanašati na mornarske častnike.

Prošnja do slovenskih pisateljev.

Ker nameravam sestaviti pregled vseh slovenskih gledskih iger — izvernih ali prestavljenih na slovenski jezik — prosim vse pisatelje, kateri imajo kako igro v rokopisu, da mi blagovole naznaniti popolni naslov igre do 15. avgusta t. l. da se more vvrstiti v ta pregled.

V Ljubljani 4. avgusta 1868.

Josip Nollí,
odbornik dram. društva.

Dunajska borza od 5. avgusta.

5% metalike 58 fl. 50 kr.	Kreditne akcije 211 fl. 70 kr.
5% metalike z obresti v maji in nov. 58 fl. 70	London 113 fl. 55 kr.
5% narod. posojilo 62 fl. 70 kr.	Srebro 111 fl. 50 kr.
1860 drž. posojilo 84 fl. 80 kr.	Cekini 5 fl. 40% kr.
Akcie narod. banke 731 fl. — kr.	